

**UCHWAŁA NR XXVIII/125/2016
RADY GMINY MASŁOWICE**

z dnia 28 grudnia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2017**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), art. 4¹ ust. 1 - 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487) art. 10 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224) Rada Gminy Masłowice uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2017 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Stanisław Ziolkowski

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA 2017 ROK

Wstęp

Spośród różnych problemów społecznych te związane z alkoholizmem, narkomanią, środkami psychoaktywnymi i przemocą są jednym z trudniejszych do rozwiązania. Wynika to z kosztów społecznych i ekonomicznych, jakie ponoszą nie tylko osoby uzależnione, ale i całe społeczeństwo. Nadużywanie alkoholu i zażywanie narkotyków powoduje wiele szkód społecznych takich jak: zakłócanie bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z nadużywaniem alkoholu i zażywaniem narkotyków należą do zadań własnych gminy. Zadanie to realizowane jest poprzez coroczny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii powinna przyczynić się do ograniczania dostępności i spożycia napojów alkoholowych, zażywania substancji psychoaktywnych, działania na rzecz trzeźwości, przeciwdziałanie powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu i zażywania narkotyków. Alkoholizm, czy narkomania to choroby, które rozwijają się niepostrzeżenie latami. Nadużywanie substancji psychoaktywnych ma szczególne znaczenie z powodu istotnego wpływu na zdrowie fizyczne i psychiczne, a konsekwencje ich nadużywania dotyczą nie tylko zażywających szkodliwie, czy uzależnionych, ale także całej populacji.

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia. Alkoholizm i narkomania pociąga za sobą liczne, daleko idące skutki społeczne jak dezorganizacja rodziny, destrukcyjny wpływ na środowisko wychowawcze dzieci, zaniedbywanie pracy prowadzące do bezrobocia, zaburzenia stosunków międzyludzkich i przestępczość. Narkomania i alkoholizm to jedna z przyczyn bezdomności, osamotnienia, odrzucenia przez rodzinę, braku stałych środków utrzymania, złego stanu zdrowia. Rozmiary zjawiska narkomanii na terenie naszej gminy nie są w pełni znane.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2017 rok określa gminną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizowania szkód społecznych i zdrowotnych, wynikających z używania alkoholu i narkotyków. Realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia nakłada na samorządy gmin art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446), a zadania własne gminy wynikają bezpośrednio z art. 41 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487). Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonywane są poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu;
- działalność wychowawczą i informacyjną;
- ograniczanie dostępności alkoholu;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie.

Program zawiera również zadania własne gminy w obszarze profilaktyki i terapii narkomanii, zawarte w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 224). Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii wykonywane są przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, w szczególności przez:

- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;
- ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych;

- nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii.

Sposoby realizacji zadań zawartych w Programie dostosowane są do potrzeb lokalnych i możliwości prowadzenia określonych działań w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe. Budowanie spójnej strategii przeciwdziałania problemom uzależnień w Gminie Masłowice opiera się na systemowości i konsekwentnym wdrażaniu działań profilaktycznych i terapeutycznych we współpracy z różnymi środowiskami prowadzącymi działania w tym zakresie. Działania te odzwierciedla niniejszy Program, który w sposób kompleksowy podejmuje problemy z obszaru uzależnień od napojów alkoholowych i środków psychoaktywnych oraz przemocy związanej z uzależnieniem. Przy opracowaniu programu uwzględnione zostały wskazówki wynikające z „Rekomendacji Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych”. Wykorzystano również publikację Krajowego Biura ds. Zapobiegania Narkomanii pn. „Zasady tworzenia Gminnych Programów Przeciwdziałania Narkomanii”.

Rozdział 1.

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Jednym z ważniejszych podmiotów lokalnej polityki wobec alkoholu i inicjatorem działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych podejmowanych na poziomie lokalnym jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do zadań wójta gminy, zgodnie z art. 4¹ ust 3 ustawy należy powołanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Na komisji spoczywa obowiązek:

- inicjowania działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
- przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu, motywowania osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia,
- podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, - przygotowywania dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym,
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Gminy,
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy, które realizowane są w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Masłowice na rok 2017 określa zakres i formę realizacji zadań wynikających z ustawy. Jego nadrzędnym celem jest tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych zmierzających do zapobiegania powstawaniu nowych problemów oraz zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują. Powyższy program jest kontynuacją programów z lat ubiegłych. Działania podejmowane w ramach niniejszego programu mają na celu zmniejszenie różnorodnych problemów powodowanych przez alkohol w całej społeczności lokalnej a nie tylko w grupie podwyższonego ryzyka. Główne problemy to m.in. picie alkoholu przez społeczność gminy, szkody zdrowotne związane z nadużywaniem alkoholu, zaburzenia życia

rodzinnego związane z alkoholem, w tym zjawisko przemocy domowej, nietrzeźwość w miejscach publicznych.

Kluczową rolę w działaniach podejmowanych w ramach w/w Programu odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która współpracuje z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Poradniami Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, Ośrodkiem Zdrowia, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Policją, Sądem Rejonowym, szkołami oraz organizacjami pozarządowymi.

SAMORZĄD GMINNY A USTAWA O WYCHOWANIU W TRZEŹWOŚCI I PRZECIWDZIAŁANIU ALKOHOLIZMOWI

Podstawa prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U z 2016 r. poz. 487).

Zgodnie z zapisami art. 4¹ ust. 1 i 2 ustawy samorząd gminny jest zobowiązany do:

- prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.

W szczególności zadania te obejmują:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy społecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie Centrów Integracji Społecznej.

Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii integracji polityki społecznej, uchwalonego corocznie przez Radę Gminy.

Przy opracowaniu Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Masłowicach na 2017 r. uwzględnione zostały wskazówki wynikające z *Rekomendacji do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*.

Zadania i sposoby realizacji określone w Gminnym Programie Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2017 rok są dostosowane do potrzeb lokalnych, przyjętej strategii i celów działania. Związane są z posiadanymi możliwościami prowadzenia określonych form pracy i wykonania w oparciu o lokalne zasady instytucjonalne i osobowe oraz ewentualną pomoc merytoryczną i materialną ze strony podmiotów zewnętrznych- jednostek samorządowych wyższego szczebla, organizacji, instytucji i osób fizycznych.

Wszystkie placówki oświatowe działające na terenie gminy Masłowice realizują obligatoryjnie zadania prewencyjne dotyczące zapobieganiu problemom społecznym w oparciu o szkolne programy profilaktyki, co jest wymogiem *Ustawy o Systemie Oświaty*.

Cele szkolnych programów profilaktyki koncentrują się na następujących zagadnieniach:

- eliminowanie lub redukovanie wśród uczniów zachowań ryzykownych związanych z używaniem,
- rozwijanie postaw prozdrowotnych,
- promowanie pozytywnych wzorów osobowościowych,
- prowadzenie doskonalenia nauczycieli i pedagogów związanych z wdrażaniem nowoczesnych i adekwatnych do potrzeb technologii profilaktycznych.

Ponieważ wszystkie zachowania społeczne podejmowane są zwykle pod wpływem alkoholu i środków odurzających, konieczne jest wdrażanie wszelkich możliwych środków zaradczych wobec tego zjawiska. Wskazane jest, aby działaniami profilaktycznymi obejmować zarówno osoby uzależnione jak i współuzależnione, przebywające w najbliższym otoczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Dlatego też istotnym celem, zawartym w niniejszym programie jest kontynuacja wspierania placówek oświatowych.

Jako forma działań profilaktycznych planowanych do prowadzenia i kontynuacji w szkołach, wymagających wsparcia merytorycznego i finansowego przez samorząd gminny/ w ramach GPPiRPA/ wskazuje się w dalszym ciągu:

- organizowanie profilaktycznych zajęć pozalekcyjnych,
- organizowanie otwartych imprez szkolnych i środowiskowych o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym, konkursów tematycznych, spektakli teatralnych,
- organizowanie kolonii profilaktycznych dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Finansową podstawę realizacji GPPiRPA stanowią dochody gminy z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z art. 18² ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz na podstawie art. 191 ustawy o finansach publicznych. Niewykorzystane środki w danym roku zamieszcza się w wykazie wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego.

Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może być modyfikowany w przypadku uzasadnionych potrzeb związanych z zapobieganiem i rozwiązywaniem problemów alkoholowych uchwałami Rady Gminy w Masłowicach.

Rozdział 2.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW

ALKOHOLOWYCH

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w 1996 roku wprowadziła obowiązek realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Ustawa w art. 4¹ stanowi, że „Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin”. W szczególności zadania te obejmują:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizując gminne programy należy bezwzględnie przestrzegać ustawowego wymogu, aby każde zadanie, które zostanie wpisane do gminnego programu miało związek z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w rozumieniu ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ponieważ tylko na takie zadania mogą zostać wydatkowane środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, o czym mówi art. 11¹.

„W celu pozyskania dodatkowych środków na finansowanie zadań określonych w art. 4¹ gminy pobierają opłatę za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, o których mowa w art. 18²”.

Problemy związane z alkoholem dotyczą różnych sfer życia i powodują różne szkody (społeczne, zdrowotne, ekonomiczne) zarówno wymierne, związane z opieką zdrowotną, wypadkami drogowymi czy przestępczością,

jak również niewymierne (cierpienie, ból). Dlatego też program uwzględnia podejmowanie działań w zakresie: profilaktyki, leczenia, reintegracji społecznej, wszechstronnej pomocy rodzinom z problemem alkoholowym, edukacji społecznej, działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przestrzegania prawa.

Działania ujęte w programie inicjowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, realizowane będą we współpracy z wieloma instytucjami rządowymi, samorządowymi oraz z organizacjami pozarządowymi.

CELE I ZADANIA PROGRAMU

Cel główny

Celem głównym programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych środków psychoaktywnych oraz podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Masłowice poprzez prowadzenie działań profilaktycznych.

Cele szczegółowe

1. Zwiększanie świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z alkoholem i używaniem substancji psychoaktywnych, poprzez:

- 1) edukowanie i informowanie, w tym zwłaszcza edukacja publiczna;
- 2) promowanie zdrowego stylu życia, m.in. poprzez kampanie, imprezy dla mieszkańców Gminy Masłowice, zajęcia integracyjne, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży;

2. Ograniczanie dostępności alkoholu i innych środków psychoaktywnych, zwłaszcza wśród młodzieży, poprzez:

- 1) realizację programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży;
- 2) działania służb oraz innych podmiotów i osób mające na celu zmniejszenie dostępu osób nieletnich do alkoholu, poprzez szkolenia sprzedawców napojów alkoholowych oraz poprzez kontrole sklepów pod kątem przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zwłaszcza zakazu sprzedaży i podawania alkoholu nieletnim.

3. Zwiększenie skuteczności profilaktyki poprzez:

- 1) koncentrowanie i kompleksowość działań we wszystkich środowiskach (przedszkole, szkoły, rodzina, środowiska rówieśnicze) oraz wzmacnianie czynników chroniących i eliminowanie czynników ryzyka;
- 2) doskonalenie i integrowanie treści programów profilaktycznych zapobiegającym zachowaniom ryzykownym;
- 3) doskonalenie metod i form oddziaływań profilaktycznych oraz stosowanie skutecznych strategii profilaktycznych;
- 4) monitorowanie działań profilaktycznych.

4. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób mających problemy związane z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, zwłaszcza dla osób uzależnionych, poprzez:

- 1) wspieranie działania placówek lecznictwa odwykowego.

5. Zwiększanie dostępności pomocy rodzinom, w których występują problemy związane z używaniem alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, poprzez:

- 1) monitorowanie sytuacji osób/rodzin objętych pomocą oraz procedurą „Niebieskiej Karty”, w których występuje również problem uzależnienia;
- 4) zapewnienie konsultacji specjalistycznych, psychoterapii, pomocy prawnej rodzinom, w których występują problemy związane z używaniem alkoholu, narkotyków.

6. Poprawa współpracy z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, służącej

rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie poprzez:

- 1) udzielanie pomocy merytorycznej oraz organizacyjnej podmiotom realizującym zadania programu;
- 2) współdziałanie z instytucjami i organizacjami w realizacji wspólnych przedsięwzięć służących poprawie skuteczności prowadzonych zadań.

2. ZADANIA I SPOSÓB ICH REALIZACJI

Zadanie 1.

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

1. Współpraca z placówkami służby zdrowia dla osób uzależnionych i współuzależnionych od napojów alkoholowych w zakresie udzielania porad

indywidualnych i prowadzenia zajęć terapeutycznych leczenia odwykowego dla osób z problemem alkoholowym i dla członków ich rodzin.

2. Finansowanie świadczeń zdrowotnych lub programów terapeutycznych dla pacjentów uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych nieobjętych finansowaniem przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

3. Prowadzenie rozmów interwencyjno- motywujących z osobami, wobec których istnieje podejrzenie o nadużywanie alkoholu, w celu zastosowania leczenia odwykowego.

4. Kierowanie wniosków do sądu, celem orzeczenia zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu, w stosunku do osób nagminnie nadużywających alkohol.

5. Rozpowszechnianie informacji o możliwościach korzystania z pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu oraz narkotyków, poprzez upowszechnianie materiałów edukacyjnych w środowisku lokalnym

Zadanie 2

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy społecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

1. Prowadzenie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych procedur zmierzających do zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego.

2. Przeprowadzanie przez pracowników socjalnych wywiadów środowiskowych dotyczących sytuacji w rodzinie i miejscu zamieszkania osoby uzależnionej.

3. Kierowanie osób realizujących zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na szkolenia, jak również udział w konferencjach, sympozjach i innych formach spotkań związanych z podnoszeniem kwalifikacji ludzi pracujących na rzecz uzależnionych i ich rodzin oraz tworzących i realizujących profesjonalne programy profilaktyczne.

4. Finansowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób realizujących programy profilaktyczne oraz pracujących z rodzinami z problemem alkoholowym.

5. Wspieranie Zespołu Interdyscyplinarnego w następujących działaniach:

- a) badania lokalne i ekspertyzy na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- b) aktualizowanie bazy danych miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- c) podnoszenie kompetencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- d) inicjowanie działań zmierzających do podniesienia kompetencji w zakresie przeciwdziałania przemocy osób pracujących w instytucjach udzielających pomocy rodzinom doświadczającym przemocy,
- e) praca z ofiarami przemocy domowej,
- f) realizowanie wśród młodzieży programów edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Zadanie 3

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

2. Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych programów profilaktyki dla dzieci i młodzieży.

3. Podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym dla rodziców, mających na celu rozwijanie umiejętności wychowawczych i wspieranie rodziców w rozwiązywaniu trudnych problemów.

4. Prowadzenie zajęć sportowych z elementami profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży.

5. Organizowanie wycieczek z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży.
6. Włączanie się w ogólnopolskie i regionalne kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
7. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18. roku życia.
8. Prezentowanie uczniom spektakli, koncertów mających charakter artystycznych wypowiedzi przeciwko patologiom społecznym – uzależnieniom i przemocy.
10. Zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych dotyczących problematyki alkoholowej.

Zadanie 4

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

1. Wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji poszczególnych zadań programu z zastosowaniem procedury zlecenia zadań organizacjom pozarządowym w myśl ustawy z 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
2. Wspieranie finansowe organizacji abstynenckich, których działalność polega na:
 - a) rehabilitacji osób uzależnionych i współuzależnionych, poprzez działalność promującą trzeźwy styl życia,
 - b) zapewnieniu „azyłu trzeźwości”,
 - c) dzieleniu się doświadczeniem w trzeźwieniu i umacnianiu abstynencji,

Zadanie 5

Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

1. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań kontrolnych i interwencyjnych w stosunku do podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Podejmowanie interwencji oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego za naruszenie przepisów dotyczących zakazów reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, osobom do lat 18, na kredyt lub pod zastaw.
3. Umieszczanie na druku zezwolenia pouczenia zawierającego przepisy dotyczące sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.
4. Prowadzenie postępowania administracyjnego w związku z naruszeniem warunków sprzedaży określonych w ustawie.

Zadanie 6

Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie Centrów Integracji Społecznej

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

Realizacja powyższego zadania nie jest planowana w roku 2017.

Rozdział 3.

PRZECIWDZIAŁANIE NARKOMANII

Narkomania to patologiczne zjawisko społeczne, uzależnienie spowodowane krótszym lub dłuższym zażywaniem leków (głównie przeciwbólowych środków narkotycznych) albo innych środków uzależniających. Od kilku lat narkomania utraciła swój marginalny charakter, dotyczący jedynie wąskiego kręgu zbuntowanej młodzieży, stając się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym i obecnym. Skala zjawiska wzrasta, obejmując coraz młodsze dzieci, sytuację utrudnia fakt, iż wykrywalność uzależnienia we wczesnym stadium jest sporadyczna ze względu na wielość stosowanych środków, brak wiedzy opiekunów. Problem ten staje się

dzisiaj coraz bardziej powszechny w szkołach, dyskotekach i innych miejscach, w których można w sposób łatwy i anonimowy sprzedać czy zażyć narkotyk. Z przeprowadzanych w kraju badań wynika, że problem narkomanii w stosunku do innych dysfunkcji społecznych takich jak alkoholizm, przemoc, bezrobocie, jest znacznie mniejszy. Większość respondentów nie zetknęła się nigdy z osobami zażywającymi czy rozprowadzającymi narkotyki. Nie oznacza to jednak że problemu nie ma i nie należy się nim zajmować. Zamieszczenie zadań wynikających z dwóch odrębnych przepisów w jednym Programie wynika przede wszystkim z faktu że do znacznej części problemów będących skutkiem nadmiernego spożywania alkoholu czy brania używek można zaproponować zbieżne działania profilaktyczne. Wyniki różnorodnych badań, obserwacja zachowań młodych ludzi oraz rekomendacje Światowej Organizacji Zdrowia wskazują na potrzebę zintegrowanego podejścia do profilaktyki używania substancji psychoaktywnych. Szczególnie młodzi ludzie mają tendencje do podejmowania zachowań ryzykownych dla zdrowia, do których należy przede wszystkim eksperymentowanie z narkotykami, nikotyną i alkoholem. Zasadnym jest stworzenie programu dotyczącego profilaktyki zachowań ryzykownych szkodliwych dla zdrowia., oraz łączenie różnorodnych form profilaktyki podejmowanych wobec młodego pokolenia. Działania realizowane w ramach

Programu będą się koncentrowały m.in. na osłabieniu czynników ryzyka, kształtowaniu więzi rodzinnych, rozwijaniu zainteresowania nauką szkolną, czy wzmacnianiu do respektowania obowiązujących norm i wartości. Jednym z priorytetowych zadań Programu jest udzielanie pomocy dzieciom z rodzin z problemem uzależnienia. Nie mogąc liczyć na wsparcie ze strony najbliższych powinny mieć zapewnioną pomoc z zewnątrz. Podejmowane będą również działania edukacyjne adresowane do rodziców, których celem będzie wspieranie abstynencji dzieci, pomoc w rozwiązywaniu trudnych problemów oraz rozwijanie umiejętności wychowawczych rodziców.

W zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych wynikających z zażywania narkotyków **Program** przedstawia zadania własne gminy wynikające z art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Zgodnie z jej treścią zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii obejmują poniższe działania:

- 1) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem.
- 2) Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej.
- 3) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- 4) Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.
- 5) Pomoc społeczną osobą uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

1. **CELE PROGRAMU**

Cel główny programu w zakresie przeciwdziałania narkomanii to ograniczenie używania narkotyków i związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych. Realizowany będzie w trzech obszarach:

1. Profilaktyka.
2. Leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna.

Profilaktyka

Cel główny:

Zmniejszenia popytu na narkotyki.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie jakości realizowanych programów profilaktycznych.
2. Zwiększenie skuteczności działań - w zakresie zapobiegania narkomanii – podejmowanych przez instytucje, stowarzyszenia i osoby fizyczne.

3. Poniesienie poziomu w świadomości społeczności lokalnej na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych.

Leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna

Cel główny: Poprawa stanu zdrowia i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych od narkotyków oraz używających narkotyków w sposób szkodliwy.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji, i ograniczania szkód zdrowotnych.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkotykowe pomocy psychospołecznej i prawnej.
3. Zapobieganie wykluczeniom społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym osób uzależnionych i ich rodzin.

2. ZADANIA I SPOSÓB ICH REALIZACJI

Zadanie 1.

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

1. Finansowanie zajęć terapeutycznych dla uzależnionej od środków psychoaktywnych młodzieży i ich rodzin.
2. Edukacja lekarzy i pracowników służby zdrowia (dofinansowanie szkoleń).

Zadanie 2.

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

1. Informowanie rodziców dzieci zażywających narkotyki o formach pomocy.
2. Wspieranie specjalistycznego poradnictwa: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i terapeutycznego.

Zadanie 3.

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych

i socjoterapeutycznych.

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

1. Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych programów profilaktyki dla dzieci i młodzieży.
2. Wspieranie programów profilaktycznych realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych.
3. Podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym dla rodziców, mających na celu rozwijanie umiejętności wychowawczych i wspieranie rodziców w rozwiązywaniu trudnych problemów.
4. Prowadzenie zajęć sportowych z elementami profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży.
5. Organizowanie wycieczek z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży.
6. Wdrażanie pozaszkolnych programów profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem od środków psychoaktywnych oraz dla ich rodziców .
7. Udział w ogólnopolskich i lokalnych kampaniach edukacyjnych obejmujących problematykę narkomanii.
8. Prezentowanie uczniom spektakli, koncertów mających charakter artystycznych wypowiedzi przeciwko patologiom społecznym – uzależnieniom i przemocy.
9. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji służb społecznych poprzez dofinansowanie różnorodnych form kształcenia.

10. Organizowanie szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z narkomanią dla pedagogów szkolnych, wychowawców i nauczycieli, niezbędnych do prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą.

Zadanie 4

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

Współpracę z instytucjami i organizacjami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie współrealizacji zadań wynikających z gminnego programu zapobiegania narkomanii.

Zadanie 5

Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego

Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez:

1. Dokonywanie przez pracowników socjalnych diagnozy sytuacji w rodzinach dotkniętych problemem używania substancji odurzających.

2. Udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje problem uzależnienia od środków odurzających oraz osobom uzależnionym od środków odurzających z wykorzystaniem kontraktu socjalnego.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ustala szczegółowy zakres działań, wynikających z programu profilaktyki, wnioskując jednocześnie o przeznaczenie na ten cel stosownych środków w budżecie gminy. Po uchwaleniu budżetu komisja koryguje plan działań wskazując sposób jego realizacji.

2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest finansowana w ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych.

3. Za udział w posiedzeniach, czynnościach kontrolnych członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje wynagrodzenie:

- przewodniczący i sekretarz- 120,00 zł. brutto,
- radni członkowie komisji - 100,00 zł. brutto,
- pozostali członkowie komisji - 100,00 zł. brutto.

Przysługuje również zwrot kosztów podróży w przypadku wyjazdu w teren. Podstawą wypłaty wynagrodzenia jest udział członków komisji w posiedzeniu udokumentowany podpisem na liście.

4. Za realizację zadań wynikających z niniejszego programu odpowiedzialny jest Wójt Gminy Masłowice.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2017 rok został pozytywnie zaopiniowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Masłowicach na posiedzeniu w dniu 20 grudnia 2016 roku.

Przewodniczący Rady Gminy

Stanisław Ziółkowski

HARMONOGRAM REALIZACJI ORAZ FINANSOWANIA ZADAŃ GMINNEGO PROGRAMU ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII W GMINIE MASŁOWICE W 2017 ROKU

Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy w ramach środków finansowych planowanych w budżecie gminy, stanowiących dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (100 % wydatków). Niewykorzystane środki przeznaczone na realizację programu przesuwa się jako środki nie wygasające na realizację zadań wymagających kontynuacji w roku następnym do momentu uprawomocnienia się nowego Gminnego Programu. **W roku 2017 wysokość dochodów z tytułu opłat za wydane zezwolenia wyniesie 40.950,00 zł (na rozwiązywanie problemów alkoholowych przeznaczają się 40.250,00 zł na przeciwdziałanie narkomanii 700,00 zł).**

L.p.	Zadanie	Sposoby realizacji	Termin realizacji	Osoby lub instytucje odpowiedzialne	Szacunkowe koszty
1.	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, współuzależnieniem oraz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	Współpraca z placówkami służby zdrowia (całościowy lub częściowy zwrot kosztów poniesionych przez osobę uzależnioną na leczenie). Zawieranie umów i opłacanie kosztów powołania biegłych oraz opłat sądowych orzekających w przedmiocie uzależnienia. Upowszechnianie informacji o istniejących placówkach leczenia odwykowego (zakup broszur, ulotek itp).	Cały rok	Wójt Gminy Masłowice, GKRPA	1.500,00
2.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy społecznej, psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.	Udzielanie konsultacji i wsparcia ofiarom przemocy domowej, pomoc prawna. Finansowanie szkoleń, konferencji i innych form zwiększających kompetencje i doskonalących umiejętności dla członków GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego. Wspieranie placówek leczenia odwykowego (ambulatoryjnych i stacjonarnych). Motywowanie i kierowanie alkoholików do podejmowania leczenia.	Cały rok	Przewodniczący i członkowie GKRPA	4.000,00
3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo -	Finansowanie prezentacji problematyki uzależnień, profilaktyki przemocy i agresji w formie spektakli teatralnych, konkursów tematycznych itp. Finansowanie programów profilaktycznych dla uczniów oraz szkoleń dla nauczycieli i rodziców. Doposażenie placówek oświatowych i innych z terenu	Cały rok	Wójt Gminy Masłowice, GKRPA, księża, dyrektorzy szkół, kierownicy bibliotek, świetlic, klubów.	25.350,00

	<p>wychowawczych i socjoterapeutycznych.</p>	<p>gminy w materiały i sprzęt wykorzystywany przy wdrażaniu programów profilaktycznych zgodnie ze zgłoszonym zapotrzebowaniem i w miarę posiadanych środków.</p> <p>Finansowanie kosztów publikacji, materiałów informacyjnych i edukacyjnych oraz organizacji i udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktyczno-edukacyjnych.</p> <p>Zakup, prenumerata pism, periodyków oraz wyposażenie biblioteczki Urzędu Gminy i GOPS w literaturę fachową.</p> <p>Dofinansowanie działań i programów związanych z opieką psychologiczną i prawną dla rodzin dotkniętych problemem przemocy realizowaną przez Kościół katolicki.</p> <p>Pomoc w tworzeniu warunków do powstawania alternatywnych miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży - powstawanie kawiarenek internetowych, klubów młodzieżowych, świetlic.</p> <p>Wspieranie zorganizowanych zajęć pozaszkolnych (konkursów i innych) w świetlicach, bibliotekach, klubach oraz placówkach oświatowych (w tym dożywianie dzieci biorących udział w tychże zajęciach), finansowanie tych przedsięwzięć oraz zwiększanie wyposażenia tych placówek.</p> <p>Pomoc w promowaniu zdrowego stylu życia, organizacji i wspieraniu imprez sportowo-rekreacyjnych i sportowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, projektowanie i rozwój oraz poprawa funkcjonowania bazy sportowo- rekreacyjnej (boiska, sale gimnastyczne, świetlice szkolne, świetlice wiejskie, biblioteki, miejsca rekreacji i aktywnego wypoczynku).</p>			
--	--	---	--	--	--

		<p>Dofinansowywanie uzasadnionych i pozytywnie zaopiniowanych przez GKRPA kosztów organizacji otwartych, środowiskowych imprez mających charakter profilaktyczny.</p> <p>Organizowanie i finansowanie kosztów wycieczek profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych alkoholizmem, środowisk zagrożonych oraz dysfunkcyjnych. Finansowanie wyjazdów dla dzieci i młodzieży, w tym dla osób szczególnie narażonych na działanie czynników ryzyka oraz niepełnosprawnych (wyjazdy do teatru, kina, na basen itp.).</p>			
4.	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii i przemocy w rodzinie.	<p>Wspieranie inicjatyw w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień po przedłożeniu oferty.</p> <p>Wspieranie placówek wyspecjalizowanych w niesieniu pomocy dzieciom i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.</p> <p>Wspieranie ruchów samopomocowych grup AA i innych.</p> <p>Wspieranie instytucji w zakresie podejmowanych działań służących przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomanii oraz samorządowych jednostek organizacyjnych gminy (szkoły, przedszkole, biblioteka, świetlice) w zakresie prowadzonych przez nie działań na rzecz rodzin dysfunkcyjnych. Finansowanie zakupu nagród, artykułów biurowych, spożywczych i materiałów informacyjno-edukacyjnych, niezbędnych do realizacji szkoleń, zajęć, konkursów, zawodów sportowych i innych imprez o tematyce ściśle powiązanej z problemem uzależnień, profilaktyki oraz promocji zdrowego stylu życia.</p>	Cały rok	Wójt Gminy Masłowice, GKRPA, dyrektorzy szkół, kierownicy bibliotek, świetlic,	3.000,00

5.	Ograniczenie dostępu do alkoholu.	Kontrola punktów sprzedaży. Udział w rozprawach sądowych w charakterze oskarżyciela publicznego. Organizowanie szkoleń dla sprzedawców i właścicieli sklepów związanych ze sprzedażą napojów alkoholowych.	Czerwiec/ październik	Wójt	400,00
6.	Działalność GKRPA	Wynagrodzenia za udział w posiedzeniach komisji, delegacje, diety.	Cały rok	GKRPA	6.000,00

Przewodniczący Rady Gminy

Stanisław Ziolkowski